

นิพนธ์ต้นฉบับ

รูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชน :
กรณีศึกษาชุมชนบ้านควนล่อน ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

The Model for Promoting Warm Family with Community
Participation: A Case Study of Ban Kuanlon, Nabinla
Sub -district, Meuang district, Trang province

Received: May 5, 2020

Accepted: July 15, 2021

Published: July 30, 2021

ธิดารัตน์ สุภานันท์, กาญจนา พรหมทอง, และอรุณี ชุนหบดี
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง

Tidarat Supanun, Kanchana Promtong, and Arunee Chunhabordee
Borommaratchonnani College of Nursing Trang

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมให้เกิดครอบครัวอบอุ่นในชุมชนบ้านควนล่อน ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง และเพื่อประเมินผลรูปแบบการส่งเสริมให้เกิดครอบครัวอบอุ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ระยะ ได้แก่ 1) ขั้นการวินิจฉัยปัญหา 2) ขั้นทำแผนปฏิบัติการ 3) ขั้นลงมือปฏิบัติตามข้อสรุป 4) ขั้นการประเมินผล และ 5) ขั้นระบุงการเรียนรู้ร่วมกับการประเมินคะแนนความอบอุ่นและความสุขของครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง คือ สภาผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง และตัวแทนครอบครัวละ 1 คน จำนวน 30 คน ที่มีการสุ่มอย่างง่าย และมีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และใช้แบบประเมินครอบครัวอบอุ่น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา(Descriptive statistics) และการทดสอบค่าทีคู่ (Paired t – test) ผลการวิจัยพบว่าสภาผู้นำชุมชนมีส่วนร่วม และมีการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการทุกขั้นตอน อีกทั้งครอบครัวมีทักษะการสื่อสาร และสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีขึ้น โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความอบอุ่นในครอบครัว และความสุขของครอบครัวก่อนและหลังการศึกษา สูงกว่าก่อนการศึกษาการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=54.161, p<.005$ และ $t=76.237, p<.005$) ตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข อีกทั้งทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน อันจะนำมาซึ่งการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้ควรมีการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของแกนนำครอบครัว และควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น

คำสำคัญ: รูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Corresponding author: ธิดารัตน์ สุภานันท์, E-mail: tidarat@bcnt.ac.th

Original article

Abstract

Received: May 5,2020

Accepted: July 15,2021

Published: July 30,2021

This developmental research study aimed to develop and evaluate a model for the promotion of warm family with community participation in Ban Kuanlon, Nabinla sub-district, Mueang district, Trang province. We applied the action research consisting of 5 different phases, including: 1) diagnosing, 2) developing an action plan, 3) taking action, 4) evaluation, and 5) specifying learning, including warm family scoring and happiness evaluation. Our study participants were twelve stakeholders, who we recruited with purposive sampling, and thirty representatives of each family, who were recruited with simple random sampling. We analyzed the data using descriptive statistics and paired t-test. The study results showed the developed model involved participation from all stakeholders have participation and showed the potential to promote warm family. We found that communication and the relationships within the family were better after program participation. The mean scores for warm family and happiness were significantly higher after the study compared to before participating in the program ($t=54.161$, $p<0.005$ and $t=76.237$, $p<0.005$). The study's program was effective in increasing the happiness of family and community empowerment. However, the researchers should study potential representatives of each family's development and increase community participation with the temple and school in the next study.

Keywords: Warm family promoting model, Community participation

Corresponding author: Tidarat Supanun, E-mail: tidarat@bcnt.ac.th

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็ก และมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และประเทศ แต่ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครอบครัวมีการปรับตัวโดยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของครอบครัวจากครอบครัวขยายสู่การเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งทำให้สัมพันธภาพในครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน และการใช้เวลาว่าง การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวลดลง ครอบครัวพึ่งตนเองด้านค่าใช้จ่ายได้น้อยลงทำให้มีปัญหาหนี้สิน และครอบครัว ไม่สามารถทำหน้าที่ในการดูแลสมาชิกในครอบครัวตามช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม (Family education Association of Thailand, 2015) เมื่อครอบครัวได้รับผลกระทบดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาอื่นๆ และพบว่าความขัดแย้งในครอบครัว มีรูปแบบของครอบครัวที่เป็นพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว หรืออยู่กับญาติ และมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดปัญหาในครอบครัวของเด็ก และเยาวชน (Waraporn M., Chintana W., Wannee D., 2016) นอกจากนี้แล้วปัญหาครอบครัวส่วนใหญ่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นช่วงที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กเพื่อ เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ดังนั้นครอบครัวควรใส่ใจเป็นอย่างมาก เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าในตนเอง และความสำคัญของตนเอง ที่มีต่อครอบครัว (Wananya K., 2017) ซึ่งการดูแลเด็ก และเยาวชนให้สามารถเผชิญกับการสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งบุคคลในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การติดยาเสพติด ได้แก่ ตัวของเยาวชนเอง ครอบครัวของเยาวชน ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรภายในชุมชน และแนวทางในการดำเนินงานของชุมชน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งร่วมคิดตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติ รับประโยชน์ และร่วมติดตามผลการดำเนินงาน (Akarat H., 2018) และจากการศึกษาการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในการแก้ไขปัญหาเยาวชน พบว่าครอบครัวต้องมีการพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่เด็ก และเยาวชน รวมทั้งเป็นผู้สร้างการมีคุณค่าในตนเองให้กับเยาวชน (Supachai T., Sane B., 2017) ดังนั้นการส่งเสริมให้เกิดครอบครัวอบอุ่น ที่ทำให้ครอบครัวสามารถดูแลสมาชิกให้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต สร้างการเรียนรู้ และจัดการกับสถานการณ์วิกฤตที่เข้ามากระทบต่อครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาวะของครอบครัว โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาสุขภาวะเด็กเยาวชน และครอบครัวขึ้นให้มีภูมิคุ้มกัน เพิ่มความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพของครอบครัวและชุมชนอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และทำให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา เกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานแก้ปัญหาต่าง ๆ (Family education Association of Thailand, 2015; Thai Health Promotion Foundation, 2018 and Atiya S., Chuleeporn E., Chamaiporn C., Orawan S., 2015) ทั้งนี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ที่เข้าสู่สังคมสูงอายุทำให้จำนวนเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงของครอบครัว ทั้งด้านโครงสร้างครอบครัว และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตรูปแบบครอบครัวมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นครอบครัวมีขนาดเล็กลง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว และมีสถิติการแต่งงานลดลง แต่การหย่าร้าง มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในคู่สมรส ส่งผลให้ครอบครัว ไม่สามารถทำบทบาทหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ และบรรยากาศในครอบครัวขาดความอบอุ่น โดยพบว่าดัชนีครอบครัว

อบอุ่นลดลงจากร้อยละ 68.31 ใน พ.ศ. 2555 เป็นร้อยละ 64.34 ในพ.ศ. 2558 (Children and Youth Supporting and Development Committee, 2018)

จากการสำรวจสถานการณ์ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่นบ้านควนลั่น ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนชนบทกึ่งเมือง ด้วยแบบประเมินครอบครัวอบอุ่นของ สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสภาผู้นำชุมชน เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 พบว่า ชุมชนแห่งนี้ประกอบด้วย 212 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 962 คน กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 13 -19 ปี จำนวน 100 คน เป็นครอบครัวเดี่ยวจำนวน 180 ครอบครัว ครอบครัวขยาย 32 ครอบครัว โดยส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ 66 คน อยู่กับพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว 15 คน อยู่กับพ่อหรือแม่ที่มีคู่สมรสใหม่ 8 คน อยู่กับญาติ 3 คน และอาศัยอยู่ด้วยกันแต่ไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกัน และในครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นมักมีปัญหาในการสื่อสารในครอบครัว จึงไม่ค่อยปรึกษาปัญหาหรือพูดคุยกับพ่อแม่ แต่จะปรึกษากับเพื่อนแทน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และค้าขาย และผลการสำรวจรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนผ่านเกณฑ์ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านมีร้านขายของชำที่ขายสินค้าประเภทเหล้า เบียร์ และบุหรี่ยี่ 7 ร้าน และมีแหล่งมั่วสุมตีมน้ำกระท่อม ซึ่งคนในชุมชนหรือผู้ปกครองบางคนมองว่าเป็นเรื่องปกติ อีกทั้งยังทำการวิเคราะห์ชุมชนด้วยเครื่องมือต้นไม้ปัญหา ในเวทีประชาคมหมู่บ้าน พบว่า ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่นที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่สำคัญเป็น อันดับหนึ่ง ได้แก่ ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ร้อยละ 65.13 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจด้วยแบบประเมินครอบครัวอบอุ่น และระดับความสุขของครอบครัว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($Mean = 2.457, 3.613$ และ $SD = 0.376, 0.462$) ตามลำดับ และนอกจากนี้ได้มีการสัมภาษณ์กับสภาผู้นำชุมชนในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นยังพบว่ากลไกสภาผู้นำชุมชนขาดความรู้ ประสบการณ์ และขาดข้อมูลในการดำเนินการแก้ปัญหาด้านครอบครัว

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพสภาผู้นำชุมชนในการส่งเสริมให้เกิดครอบครัวอบอุ่นในการแก้ปัญหาปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว และการสื่อสารในครอบครัว ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยการให้สภาผู้นำชุมชนที่สมัครใจในการเข้าร่วมการดำเนินงานส่งเสริมให้เกิดครอบครัวอบอุ่นในชุมชน มาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา วางแผนการดำเนินงาน และถอดบทเรียนร่วมกันเพื่อให้ครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลตนเองภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

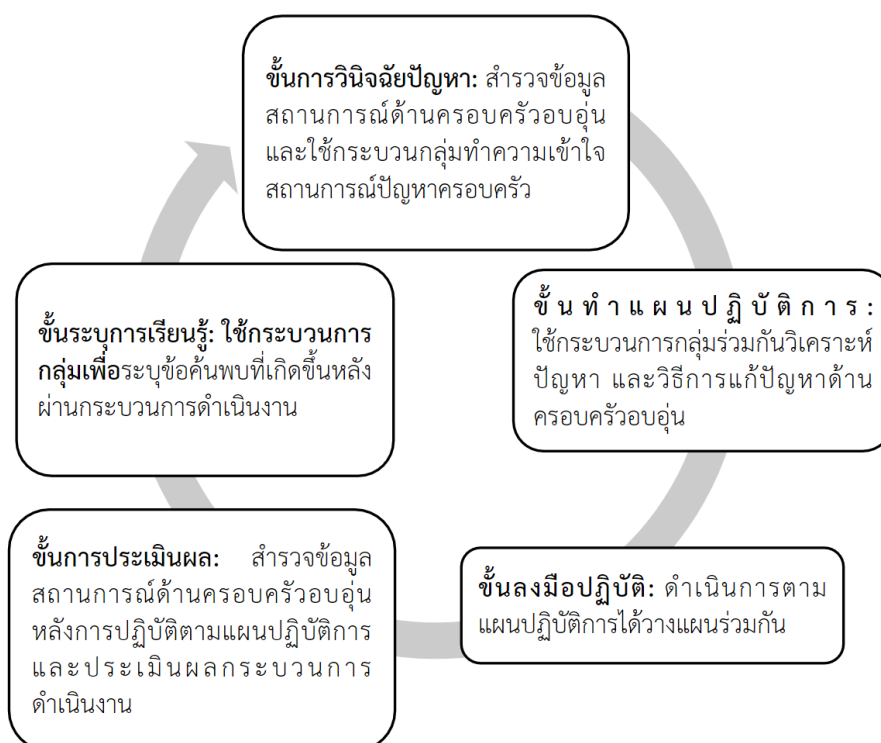
1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่นบ้านควนลั่น ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชน บ้านควนลั่น ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาชุมชน บ้านควนลั่น ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชนในการดำเนินงานส่งเสริมให้เกิดครอบครัวอบอุ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ของหมู่ที่ 5 บ้านควนลั่น ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ตาม

แนวทางการดำเนินงานในโครงการพัฒนานวัตกรรมการขับเคลื่อนงานครอบครัวอบอุ่นในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับครอบครัว รวมทั้งเกิดกระบวนการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนให้การพัฒนาครอบครัวเป็นไปอย่างยั่งยืน (Family education Association of Thailand, 2015) โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของกลุ่มของสภาผู้นำชุมชน และมีการเพิ่มความรู้ และทักษะ บนฐานของข้อมูลด้านครอบครัวอบอุ่น จัดให้มีกระบวนการวางแผน และขับเคลื่อนการแก้ปัญหาด้านครอบครัว มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเป้าหมาย และสรุปถอดบทเรียนโครงการ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Gerald Susman (1983) found Wandee S. (2014) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ขั้นการวินิจฉัยปัญหา (Diagnosing) โดยการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ด้านครอบครัวอบอุ่น มีการจัดตั้งกลุ่ม และกำหนดบทบาทหน้าที่ของสภาผู้นำชุมชน แล้วทำการอธิบายข้อค้นพบจากการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ปัญหาอบอุ่น

2) ขั้นทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) สภาผู้นำชุมชนร่วมกันพิจารณา วิเคราะห์ปัญหาพร้อมทั้งหาทางเลือก และวิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่น 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Taking action) ตามแผนโดยของกลุ่มสภาผู้นำชุมชน และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้วางแผนร่วมกัน 4) ขั้นการประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสภาผู้นำชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และผู้วิจัย โดยการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ด้านครอบครัวอบอุ่นอีกครั้งหลังการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ และมีประเมินผลกระบวนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ และ 5) ขั้นระบุการเรียนรู้ (Specifying learning) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสภาผู้นำชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และผู้วิจัย ในการระบุข้อค้นพบที่เกิดขึ้นหลังผ่านกระบวนการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในขั้นที่ 1 – 5 ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังภาพ 1

ภาพ 1 รูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านควนล่อน ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยดำเนินการวิจัย ณ หมู่ที่ 5 บ้านควนล่อน ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งจะดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านควนล่อน ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งมีความยินดี และมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย ประกอบด้วย

1. สภาผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บุคลากรสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกในชุมชนที่ไม่มีบทบาทอย่างเป็นทางการแต่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อมีกิจกรรมของชุมชน
2. ตัวแทนครอบครัวละ 1 คน จำนวน 30 คน ที่มีเด็ก และเยาวชนในครอบครัว ซึ่งเป็นทั้งครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย และมีคะแนนประเมินครอบครัวอบอุ่น อยู่ในระดับปานกลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกสภาผู้นำชุมชน เกี่ยวกับกลไกการพัฒนาครอบครัวอบอุ่นในชุมชน การขับเคลื่อน และบทเรียนที่เกิดขึ้น จาก การดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบประเมินครอบครัวอบอุ่น สมาคมครอบครัว ศึกษา แห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้โครงการพัฒนานวัตกรรม การขับเคลื่อน ครัวเรือนอบอุ่นในระดับพื้นที่ (Thai Health Promotion Foundation, 2018) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลครอบครัว เป็นข้อคำถามปลายปิด และเติมคำในช่วงว่าง จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย การอยู่อาศัยผู้ให้ข้อมูล เพศ รายได้ครอบครัว อาชีพ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะ โครงสร้างครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ส่วนที่ 2 การประเมินความอบอุ่นในครอบครัว เป็นข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด จำนวน 30 ข้อ และมีมาตราส่วน 5 ระดับ คำถามเชิงบวก จำนวน 23 ข้อ และคำถามเชิงลบ จำนวน 7 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้ คะแนน 4 – 0 และ 0 – 4 คะแนน ตามลำดับ และมีการแปลผลระดับความอบอุ่นของครอบครัว แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 1.00 – 2.33 หมายถึง น้อย คะแนน 2.34 – 3.66 หมายถึง ปานกลาง และคะแนน 3.67 – 4.00 หมายถึง มาก

ส่วนที่ 3 ความสุขของครอบครัว เป็นข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด จำนวน 5 ข้อ และมีมาตราส่วน 5 ระดับ คำถามเชิงบวกทุกข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 – 0 คะแนน และมีการแปลผลระดับความ อบอุ่นของครอบครัว แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 1.00 – 2.33 หมายถึง น้อย คะแนน 2.34 – 3.66 หมายถึง ปาน กลาง และคะแนน 3.67 – 4.00 หมายถึง มาก

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. เชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Thai Health Promotion Foundation, 2018) เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกสภาผู้นำชุมชน เกี่ยวกับกลไกการพัฒนาครอบครัวอบอุ่นในชุมชน การขับเคลื่อน และบทเรียนที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมครอบครัวอบอุ่นในชุมชนและหมู่บ้าน

2. เชิงปริมาณ แบบประเมินครอบครัวอบอุ่น สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนัก 6 (Thai Health Promotion Foundation, 2018) ทดสอบความเที่ยงโดยการนำไปทดลองกับตัวแทนครอบครัวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในอีกตำบลหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินชีวิต และบริบทของครอบครัว จำนวน 30 ราย (Polit & Beck, 2012) แล้วนำมาทดสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) เท่ากับ 0.761

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากเสนอโครงร่างวิจัยแก่คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ได้รับรองและได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ประสานงานไปยังผู้ใหญ่บ้าน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาบินหลา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากกลุ่มสภาผู้นำชุมชน และตัวแทนครอบครัว โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นการวินิจฉัยปัญหา (Diagnosing) โดยการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ด้านครอบครัวอบอุ่น โดยให้ตัวแทนแต่ละครอบครัวทำแบบประเมินครอบครัวอบอุ่นของ สสส. สำนัก 6 (Thai Health Promotion Foundation, 2018) และสัมภาษณ์สถานการณ์ครอบครัวอบอุ่นจากสมาชิกกลุ่มสภาผู้นำชุมชน

2) ขั้นทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้สภาผู้นำชุมชนได้ ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ สถานการณ์ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่นที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Taking action) หลังจากมีข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่น และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้วางแผนร่วมกัน โดยมีการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปรับเปลี่ยนการสื่อสารในครอบครัว

4) ขั้นการประเมินผล (Evaluation) หลังจากการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้วางแผนร่วมกัน เป็นระยะเวลา 6 เดือน และให้ตัวแทนแต่ละครอบครัวทำแบบประเมินครอบครัวอบอุ่น ของ สสส. สำนัก 6 (Thai Health Promotion Foundation, 2018) และสัมภาษณ์สถานการณ์ครอบครัวอบอุ่นจากสมาชิกกลุ่มสภาผู้นำชุมชนอีกครั้ง

5) ขั้นระบุการเรียนรู้ (Specifying learning) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้สภาผู้นำชุมชนได้ร่วมกันสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นหลังการได้รับโปรแกรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านควนลั่น ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ในครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยใช้สถิติทีคู่ (Paired t – test) ดังนี้

1. ข้อมูลรอบครัว วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ด้วยจำนวน และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลคะแนนความอบอุ่นในครอบครัว และความสุขของครอบครัว วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังการดำเนินการวิจัยโดยใช้สถิติทีคู่
3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสภาผู้นำชุมชน กลุ่มเป้าหมายและผู้วิจัย ในการระบุข้อค้นพบที่เกิดขึ้นหลังผ่านกระบวนการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

จริยธรรมวิจัย

เมื่อผ่านการพิจารณาคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ตามเอกสารหมายเลข 29/2561 แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างทุกราย โดยการแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชี้แจงข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลที่ได้เป็นความลับ และจะมีการนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกปลอดภัยและเกิดความไว้วางใจ อธิบายขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับ และ ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชนครั้งนี้ เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีดำเนินการวิจัย ณ หมู่ที่ 5 บ้านควนล่อน ตำบลนาบินหลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งจะดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำในชุมชนที่เป็นสภาผู้นำชุมชน จำนวน 12 ราย และ ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 30 ราย โดยมีการรวบรวมเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกัน ก่อนและหลังการดำเนินการ วิจัย โดยผลจากการศึกษานำเสนอด้วยการบรรยายและตาราง ดังนี้

ส่วนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชน

1. ขั้นการวินิจฉัยปัญหา (Diagnosing) โดยการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ด้านครอบครัวอบอุ่น โดยให้ตัวแทนแต่ละครอบครัวทำแบบประเมินครอบครัวอบอุ่นของ สสส. สำนัก 6)Thai Health Promotion Foundation (2018 ,จำนวน 30 คน และสัมภาษณ์สถานการณ์ครอบครัวอบอุ่นจากสมาชิกกลุ่มสภาผู้นำชุมชนครอบครัวอบอุ่น จำนวน 12 คน ร่วมกับการวิเคราะห์ชุมชนด้วยเครื่องมือต้นไม้ปัญหา ในเวทีประชาคมหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เวลา 13.00 – 15.00 น. มีจำนวนชาวบ้านมาร่วม 30 คน พบว่า ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่นที่ชุมชนกำลัง เผชิญอยู่ที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ร้อยละ 65.13 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจด้วยแบบประเมินครอบครัวอบอุ่นในประเด็นสัมพันธภาพในครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($Mean = 2.687, SD = 0.888$) และจากสภาพการณ์การใช้ชีวิตของคนในครอบครัว ส่วนใหญ่มีความเป็นส่วนตัว ผู้ปกครองไม่กล้าคุยกับบุตรหลานเนื่องจากไม่เข้าใจพัฒนาการแต่ละช่วงวัย และขาดทักษะในการพูดคุยกับบุตรหลานเพราะกลัวว่าหากว่ากล่าวตักเตือนจะมีปัญหาความขัดแย้งกัน ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ซื้อโทรศัพท์มือถือให้บุตรหลานตามที่ร้องขอ

2) ขั้นทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) ดำเนินการโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้สภาผู้นำชุมชนได้ร่วมกันพิจารณา วิเคราะห์ สถานการณ์ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่นที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จากสถานการณ์ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว และจากการใช้กระบวนการกลุ่มจากสภาผู้นำชุมชน และตัวแทนครัวเรือนครัว พบว่าสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อครอบครัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านสุขภาพ ผู้ปกครองมีความเครียดในการจัดการหรือพูดคุยกับบุตรหลานวัยรุ่น ด้านสังคมมักมีวุ่นวายและพูดคุยปรึกษา และแก้ปัญหาต่าง ๆ กันเองกับกลุ่มเพื่อน ด้านเศรษฐกิจ ผู้ปกครองต้องหาเงินมาซื้อโทรศัพท์มือถือให้บุตรหลานแทนที่จะเก็บเงินออมไว้ หลังจากชุมชนรับทราบสถานการณ์ปัญหาแล้วชุมชนได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารในครอบครัวแก่แกนนำในชุมชน 2 ครั้ง ให้มีความพร้อมในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพให้แก่ตัวแทนครอบครัวเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว และให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น 2 ครั้ง และหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีการเยี่ยมบ้านติดตามครอบครัวโดยสภาผู้นำชุมชน 2 ครั้ง จัดกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว และจัดเวทีคืนข้อมูล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์หลังดำเนินการ 1 ครั้ง

3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Taking action) หลังจากมีข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวอบอุ่น และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้วางแผนร่วมกัน โดยการจัดอบรมทักษะการสื่อสารในครอบครัว และจัดกิจกรรมการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว โดยมีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

1. มีการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนและกำหนดโครงสร้างบทบาทและหน้าที่ และเพิ่มศักยภาพสภาผู้นำชุมชนด้านครอบครัวอบอุ่น
2. ประชาสัมพันธ์โครงการ
3. จัดทำข้อตกลงหรือ มาตรการทางสังคมด้านครอบครัวของชุมชนเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว
4. จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านคืนข้อมูลการดำเนินงาน
5. อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพให้แก่สภาผู้นำชุมชน และตัวแทนสมาชิกครอบครัวเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวให้มีความพร้อมในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว
6. จัดกิจกรรมครอบครัวอาสาพัฒนาชุมชน โดยให้สมาชิกในครอบครัวได้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การทำความสะอาดรอบบ้านตนเอง ลานวัด การเก็บขยะริมทางในหมู่บ้าน

7. เยี่ยมบ้านเสริมพลังใจเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยสภาผู้นำชุมชน จำนวน 2 ครั้ง

4) ขั้นการประเมินผล (Evaluation) หลังจากการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้วางแผนร่วมกันเป็นระยะเวลา 6 เดือน และให้ตัวแทนแต่ละครอบครัวทำแบบประเมินครอบครัวอบอุ่น สัมภาษณ์สถานการณ์ครอบครัวอบอุ่นจากสมาชิกกลุ่มสภาผู้นำชุมชนด้วยการใช้กระบวนการกลุ่มหลังเสร็จสิ้นการดำเนินงาน จากนั้นทำการประเมินผลจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าทั้งสภาผู้นำชุมชน และตัวแทนสมาชิกครอบครัวได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพ โดยสภาผู้นำมีความรู้และทักษะเรื่องการบริหารจัดการโครงการตามแผน เกิดแผนการทำงานในรูปแบบปฏิทินกิจกรรม ซึ่งสามารถทำได้ครบทุกกิจกรรม แต่บางกิจกรรมต้องมีการปรับระยะเวลาเนื่องจากวัน – เวลา ที่กำหนดไว้ ตรงกับงานศพ และงานแต่งงานของคนในชุมชน ครอบครัวในชุมชนมีบุตรวัยเรียน – วัยรุ่นได้รับการเยี่ยมบ้านการติดตามการสื่อสาร และสัมพันธภาพในครอบครัว ครอบครัวมีการนำทักษะการสื่อสารที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ในครอบครัวอยู่เสมอ และมีการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว ดังนี้ 1) เยาวชนช่วยเหลืองานพ่อแม่ – แม่มากขึ้น เช่น กวาดขยะ ล้างจาน ทำกับข้าว หุงข้าว เลี้ยงน้อง ซักผ้า และตากผ้า 2) พุดจากันต๊ะขึ้น กล้าตักเตือนโดยใช้คำพูดที่

เหมาะสม ในเรื่องการใช้เงิน การขับรถ การหลีกเลี่ยงยาเสพติด 3) ทะเลาะกันน้อยลง ครอบครัวมีความสุขมากขึ้น และ 4) มีครอบครัวอาสาพัฒนาชุมชน โดยเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้ครอบครัวออกมาทำกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน

5) ขั้นระบุการเรียนรู้ (Specifying learning) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้สภานำชุมชนได้ร่วมกันสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นหลังการศึกษา พบว่าสภานำชุมชน และตัวแทนสมาชิกครอบครัวสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการดำเนินงานและบอกถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน พร้อมทั้งให้เสนอความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นข้อมูลตั้งต้นในการทำแผนชุมชนปีถัดไป ดังนี้

ชุมชนบ้านควนลั่น มีสภานำชุมชน และประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และสภานำชุมชน ความตั้งใจในการดำเนินงาน หรือกิจกรรม และนอกจากนี้สภานำชุมชนมีการประชุมวางแผนก่อน และการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ และมีการช่วยแก้ปัญหาของพี่เลี้ยง ในส่วนของ การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และล่วงหน้าก่อนการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นมีการบรรยายและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี กับสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งเป็นการหาข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดวิธีการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว มีการเยี่ยมบ้าน ติดตาม สอบถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการสื่อสารในครอบครัว ปัญหา และผลที่เกิดขึ้นหลังจากการนำไปใช้การ จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเป้าหมายรู้สึกสนุกสนาน และมีการกำหนดให้ผู้เล่นเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันทำให้สมาชิกในครอบครัวใกล้ชิด และร่วมเรียนรู้ด้วยกันจากการสรุปข้อคิดจากแต่ละกิจกรรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 73.33 อายุเฉลี่ย 50.17 ปี (SD=10.33) มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 178,050 บาท/ปี (SD=59,239.90) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/ลูกจ้างหรือพนักงานของรัฐ ร้อยละ 43.33 ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส ร้อยละ 90.00 หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่จบการระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษา ร้อยละ 63.33 ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=30)

ลักษณะของข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	73.33
หญิง	8	26.67
อายุ (ปี) (M=50.17, SD=10.33)		
30 - 39	6	20.00
40 - 49	8	26.67
50 - 59	7	23.33
60 - 69	9	30.00
รายได้ (บาท/ปี) (M=178,050; SD=59,239.90)		
มากกว่า 120,000	28	93.34
90,001-120,000	1	3.33

ลักษณะของข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
60,001-90,000	1	3.33
อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว		
รับจ้างทั่วไป	4	13.33
เกษตรกร	22	73.33
ข้าราชการ/ ลูกจ้างหรือพนักงานของรัฐ	1	3.33
พนักงาน/ ลูกจ้างเอกชน	3	10.00
ศาสนา		
พุทธ	30	100.00
สถานภาพ		
โสด	1	3.33
สมรส	27	90.00
หย่า	1	3.33
หม้าย	1	3.33
ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครอบครัว		
ประถมศึกษา	19	63.33
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	13.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	16.67
ปริญญาตรี	2	6.67

ส่วนที่ 3 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความอบอุ่นในครอบครัว และความสุของครอบครัว ก่อนและหลังการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความอบอุ่นในครอบครัว และความสุของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความอบอุ่นในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และสูงกว่าก่อนการศึกษาซึ่งอยู่ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($t = 54.161, p < 0.05$) และค่าเฉลี่ยคะแนนความสุของครอบครัวภายหลังการศึกษาอยู่ในระดับมาก และสูงกว่าก่อนการศึกษาซึ่งอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 76.237, p < 0.05$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความอบอุ่นในครอบครัว และความสุของครอบครัว ก่อนและหลังการศึกษา โดยใช้สถิติทีคู่ (N=30)

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		t-value	p-value
	M	SD	M	SD		
ความอบอุ่นในครอบครัว	2.457	0.376	3.063	0.650	54.161	.000
ความสุของครอบครัว	3.613	0.462	3.767	0.233	76.237	.000

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

อภิปรายผล

การดำเนินการวิจัยการพัฒนากระบวนการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน 5 ขั้นตอน ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าสนใจ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการการพัฒนากระบวนการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น ประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ชุมชน วิเคราะห์ วิจัยปัญหา รวมถึงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน รวมถึงการเปิดโอกาสให้แกนนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาครอบครัวของตนเอง และเปิดโอกาสให้แกนนำของชุมชน สะท้อนสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความอบอุ่นและความสุขในครอบครัว ในชุมชนของตนเอง จะก่อให้เกิดเป็นพลังอำนาจชุมชนในการขับเคลื่อน พัฒนาชุมชนของตนเอง และการนำข้อมูลเข้ามาคืนให้กับชุมชน ซึ่งสถานการณ์และข้อมูลด้านครอบครัวอบอุ่นที่ชุมชนเผชิญอยู่ ที่สำคัญ คือปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ส่งเสริมให้ แกนนำตระหนักต่อความอยู่รอดของครอบครัว นำไปสู่ความคาดหวังและเป้าหมาย ในการพัฒนาให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและมีความสุข ทำให้เกิดความสมดุลและความเข้มแข็งของครอบครัว สอดคล้องกับ (Cheryl E. Czuba, 1999; Cecilia L., Sitna Q., Claire S. and Kate B., 2009) ที่กล่าวว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการทางพลังสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถควบคุมชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ชุมชน และสังคม อันเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย โดยการสร้างความตระหนักในความเป็นชุมชน ซึ่งในที่นี้ ชุมชนตระหนักถึงปัญหาความอบอุ่นในครอบครัว และพัฒนาครอบครัวให้มีความอบอุ่นมากขึ้น พลังอำนาจของชุมชน ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน มีบทบาทในการจัดการให้เกิดประโยชน์ ตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ร่วมกันการสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการจัดการขึ้นอยู่กับ โอกาสการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Rutja P., et.al., (2012) กล่าวว่า การสร้างพลังอำนาจชุมชน เป็นการดำเนินการภายในชุมชน และใช้แหล่งประโยชน์ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ของชุมชน สอดคล้องกับ Ratthayanaphit P., Benjawan T., Dolpraphat T. (2017) ที่วิจัยเชิงปฏิบัติการกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่ง พบว่าผลของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลต่อวัยรุ่นและเป็นกิจกรรมที่ใช้ได้จริง มีประโยชน์ต่อชุมชน

2. กลวิธีในการดำเนินการแก้ปัญหาครอบครัวอบอุ่น โดย 1) การจัดตั้งสภาผู้นำชุมชน 2) เพิ่มศักยภาพ สภาผู้นำชุมชนด้านครอบครัวอบอุ่น 3) ประชาสัมพันธ์ 4) จัดทำข้อตกลงมาตรการทางสังคมการสื่อสารในครอบครัว 5) ประชุมประชาคมและคืนข้อมูลชุมชน 6) อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว การให้คำปรึกษาในครอบครัว 7) จัดกิจกรรมครอบครัวอาสา และ 8) เยี่ยมบ้านเสริมพลังที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ต่อสภาพการณ์ปัญหา กำหนดความหวัง และอนาคตให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสังคมในการพัฒนาด้านครอบครัวอบอุ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของประชาชน และยังเป็นวิธีการสร้างพลังอำนาจแก่ประชาชน ให้มีส่วนในการรับผิดชอบในการเสนอแนะวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาสุขภาพ และสังคมด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ การวิจัย และมีการจัดการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Lefebvre, 2002; Storey, 2008 found Arpaporn P., Surinthorn K., Sunee L., Kwanchai A., 2013)

3. ผลของกระบวนการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดผลต่อแกนนำและสมาชิกในครอบครัวแกนนำ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่เกิดจากปัจจัยภายในที่เกิดการคิดวิเคราะห์และพิจารณาการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติในการสื่อสารและการทำพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นไปตามข้อตกลงและมาตรการทางสังคมที่กำหนด ผลการประเมินความอบอุ่นในครอบครัวและความสุขของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินความอบอุ่นและความสุขของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง หลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ Anek K. (2014). ที่พัฒนารูปแบบการสร้างครอบครัวอบอุ่นและป้องกันยาเสพติด ตำบลโคกชะงาย อำเภอเมืองพัทลุง พบว่าค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดของแกนนำชุมชนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าสมาชิกในครอบครัวเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนมีความสำคัญมากที่สุด และเจตคติของกลุ่มผู้ปกครอง แกนนำชุมชน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน จะต้องระบุสิ่งที่ต้องทำเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ และรับผิดชอบร่วมกัน

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน ในรูปแบบสภาผู้นำชุมชน ทำให้เกิดพลังอำนาจในการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาชุมชนได้ ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชน ควรนำกระบวนการมีส่วนร่วม มาใช้ในการเพิ่มความสามารถของชุมชนในการแก้ปัญหาด้านต่างๆ

2. ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารที่ดี ลดปัญหาความขัดแย้ง และทำให้ความสุขในครอบครัวเพิ่มขึ้น จึงควรมีการขยายผลและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญในชุมชนอื่น ๆ และสนับสนุนให้มีความต่อเนื่อง ของแกนนำที่ได้พัฒนาศักยภาพ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น การสื่อสารและการลดความขัดแย้งในครอบครัว การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำครอบครัวในการส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น ในบริบทต่างๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และวิถีชีวิต

2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ ติดตามครอบครัวที่มีคะแนนความอบอุ่นในครอบครัวต่ำเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง และแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับสภาพจริงมากขึ้น

References

- Ratthayanaphit P., Benjawan T., Dolpraphat T. (2017). Community Participation Process in Teenage Pregnancy Prevention. The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health. 4(2); 256-267. (In Thai)
- Wananya K. (2017). Family Relationships with Problem of Delinquency in Adolescence. Veridian E- Journal, Silpakorn University. 10(1); 361-371. (In Thai)
- Waraporn M., Chintana W., Wannee D. (2016). Family Factors Influencing Substance Abuse in Male Adolescents at a Juvenile Vocational Training Centre. The Public Health Journal of Burapha University. 11(2); 53-63. (In Thai)
- Wandee S. (2014). Participatory Action Research. Kasetsart University: n.p. (In Thai)
- Thai Health Promotion Foundation. (2018). Promoting warm family in community and Village. Unplished manuscript
- Supachai T., Sane B. (2017). Participatory Development of Home, Temple and School in Problem Solving of Young People with in Phanom Sub- district Municipality, Phonom District, Suratthani Province. Narkbhutparitat Journal. 9(2); 154-166. (In Thai)
- Family education Association of Thailand. (2015). The Development Encouragement Warmth Family innovation Project in the Target Areas. The southern region staff meeting, Hatyai. (In Thai)
- Thai Health Promotion Foundation. (2018). The Healthy Family base of Happiness' citizen. News. Retrieved from <https://www.thaihealth.or.th> (In Thai)
- Atiya S., Chuleeporn E., Chamaiporn C., Orawan S. (2015). Competency Development of Community in Caring for Persons with Hypertension: A Case Study in Surathani Province. Rama Nurs J. 21(1); 110-121. (In Thai)
- Children and Youth Supporting and Development Committee. (2018, November). The 2nd National Child and Youth Development Plan 2017 – 2021. Retrieved from <http://www.dcy.go.th/webnew/main/index.php> (In Thai)
- Anek K. (2014). Development of Model to Create Warm-hearted Family and Protect from Narcotics, Khok Cha-ngai Sub-district, Mueang District, Phatthalung Province. Journal of Safety and Health. 7(26); 39-47. (In Thai) Retrieved from <https://www.thaihealth.or.th> (In Thai)
- Arpaporn P., Surinthorn K., Sunee L., Kwanchai A. (2013). Health promotion and disease prevention in community: An application of cincepts and theories to practice. Bangkok: Faculty of public health, Mahidol University. (In Thai)ใ

- Akarat H. (2018). The Success of Community in Protection and Solution of Problem of Youth Risking to Drug Addition in Angthong Province. Journal of MCU Nakhondhat. 5(2) ; 434-451. (In Thai)
- Cecilia L., Sitna Q., Claire S. and Kate B. (2009). Understanding and operationalising empowerment Retrieved from <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/5500.pdf>
- Rutja P., Suriyapong W., Narirat J., Manee A., Apa Y., Nittaya S.,...Ratree P. (2012). Development Process for Sufficiency Health in Community. Journal of Nursing Science & Health. 1(35); 28-47. (In Thai)
- Cheryl E. Czuba, (1999). Empowerment: What Is It?. Journal of Extension. 37(5). Retrieved from <http://www.joe.org/joe/1999october/comm1.html>